

Er zij licht in 2015

2015 belooft een jaar te worden waarin sommigen het licht zien, anderen het licht zijn, en weer anderen te licht worden bevonden. Het wordt een turbulent jaar, maar het begint rustig.

**PHILIP HANS
FRANSES**
Hoogleraar aan de
Erasmus Universiteit
Rotterdam

De laatste dagen van 2014 gonzen in 2015 nog na. In zijn oudejaarsconference hield Youp ons weer een spiegel voor, en zijn verhalen over zijn tweede scheiding waren ronduit meesterlijk. Sinterklaas had enorm uitgepakt en ook de Kerstman blies flink in de portemonnee. Met een optimistisch gevoel gaan de Nederlandse consumenten het nieuwe jaar in, en voordat we het goed en wel door hebben, valt de winter hard in. De eerste dagen van januari is het gemeen koud – min vijf graden overdag, en in de nacht wel min vijftien. Het zal de economie alleen maar ten goede komen, zo weet het kabinet, maar daar is Nederland op dat moment helemaal niet mee bezig. De eerste weken staan namelijk vol in het teken van de nieuwe regels bij de internationale schaatswedstrijden. Wonnen de Nederlandse sporters vorig jaar rond deze tijd nog vele medailles, dit jaar is het helemaal niks. De nieuwe regels betreffen onder andere de richting waarin geschaatst wordt – voorheen was dat nog tegen de klok in, maar vanaf begin 2015 mag het ook met de klok mee. Ja, inderdaad: *mag*, want elke schaatser mag zelf kiezen. De cameraploegen hebben nog wat moeite om te volgen waar iedereen is, maar de kruisingen leveren spectaculaire botsingen op, en heel Nederland kijkt ademloos toe. De ranglijsten worden nu ineens aangevoerd door volkomen onbekende maar o zo handige schaatser, en ook sporters uit Afrikaanse landen hebben nu een kans. Deze verandering van regels bij het schaatsen – en deze toename van deelnemende landen, kijkers

en sponsorgelden – is natuurlijk een inspiratiebron voor andere sporten. Volleyballen met twee ballen is veel spannender, darten op tien meter afstand eveneens, en dan voetballen, niet met een elftal maar met een zestal – er komt echt geen einde aan de creativiteit. In de aanloop naar de Olympische Spelen in Brazilië zullen meerdere nieuwe sporten zich aanmelden, dus het belooft een waar spektakel te worden!

Half februari kondigt het CBS een ‘gezonde’ groei aan. 2014 is met één procent groei van het bbp afgesloten, en zoals de woordvoerder van het CBS zegt: “We moeten leren tevreden te zijn met alle kleine beetjes.” Klaas Knot van DNB herhaalt zijn statement van half november 2014: “Ik heb er geen sterk gevoel bij, maar mijn ratio zegt dat het redelijk goed gaat met de Nederlandse economie.” En zo is het ook, en zo voelt het dus. Om de bezuinigingen het hoofd te bieden geeft het CBS steeds vaker meldingen dat er *om en nabij* zo veel export is, dat er *best wel veel* kinderen worden geboren bij jonge gezinnen, en dat de bijdrage van windmolens aan de Nederlandse energiesector *aan de krappe kant* is. PostNL zet deze tendens door en brengt postzegels uit – niet meer met het getal 1, maar met de aanduiding ‘brief’, en aan de achterkant ‘hier plakken’. Het blijkt nog o zo vaak fout te gaan, maar het management hoopt dat het nu echt gedaan is met al die postzegelloze brieven.

De winter van 2015 houdt maar liefst tot half maart aan, maar ook nu gaat de Elfstedentocht niet door. De economie groeit als een razende, maar na twee maanden schaatsen is menigeen de winter wel weer beu. Er ontstaat een behoefte aan wat meer warmte en die komt rond die tijd van de Noordpool. Op 16 maart 1815 nam Willem Frederik van Oranje-Nassau de titel aan van Koning der Nederlanden, en het is dus dit jaar precies 200 jaar geleden dat Nederland een koning kreeg. Het vorstelijk echtpaar vertrekt voor een reis naar de Noordpool via Spitsbergen, en wil ons graag toespreken in een live-uitzending. Op deze gedenkwaardige dag – 20 maart 2015 – spreekt Willem-Alexander ons toe vanuit zijn hut op het schip, en terwijl hij de camera in kijkt wordt het achter

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

hem helemaal donker. Een totale zonsverduistering vindt plaats, en niemand van de crew had er zelfs maar aan gedacht. In Hilversum ontstaat er grote paniek en gedurende vier minuten houdt heel Nederland de adem in. Dan ineens, met een prachtig noorderlicht op de achtergrond, verschijnt koningin Máxima bij de microfoon, terwijl de koning nergens te bekennen is. Die onwerkelijke lichtkrans om haar heen heeft een overdonderend effect – en heel Nederland voelt meteen wat dit betekent: het is dit jaar de laatste Koningsdag geweest! Vanaf volgend jaar vieren we weer ouderwets Koninginnedag, dit keer op 17 mei, de verjaardag van Máxima. Komt allemaal ook beter uit qua vakanties en het weer, en ook prinses Beatrix laat weten dat de vrouwen van Oranje, vergeleken bij de mannen, “altijd heel wat beter hun mannetje stonden”.

Heel Nederland voelt meteen wat dit betekent: het is dit jaar de laatste Koningsdag geweest

Rond april beginnen verschillende grote landen zorgelijke geluiden te maken over hun nationale economieën. Wist Nederland zijn bbp in 2014 al te verhogen door ook expliciet de illegale sector mee te nemen (prostitutie en drugshandel), nu verlagen landen als China en Rusland juist hun cijfers door deze bedrijfstakken voortaan eruit te laten. Nou, dat heeft zijn effect wel. De economische groei van China wordt met terugwerkende kracht vanaf 1991 gereduceerd tot een gemiddelde van rond de vier procent. En wat Rusland betreft is het eerst even zoeken naar een medewerker die de stand van zaken durft mee te delen, maar na grondig doorvragen blijkt vervolgens dat het Russische statistische bureau een postbus op de Malediven is, en dat zich daarachter een belbedrijf schuilhoudt. Eigenlijk blijkt nu dat de hele wereld al jaren verstoken is geweest van degelijke cijfers, en in de Tweede Kamer grijpt Geert Wilders dit meteen aan om te pleiten voor een “statistiekloze samenleving”. “Hoe was het ook alweer: statistiek dat is leugens of zoiets – dus kunnen we toch gewoon zonder? Wat maakt het uit hoe groot ons bbp is,” stelt Wilders, “en overigens, als je er wat bijdoet, zo leert de les van Brussel uit 2014, dan krijg je meteen een rekening!”

Zo gaat er dan ook een delegatie van het Ministerie van Financiën, het CPB en het CBS naar China en Taiwan, om te leren hoe men dat daar toch doet: data verzamelen, data analyseren, en adviezen geven aan beslissers – en dat allemaal door een handvol mensen. De PVV denkt het licht te zien en heeft al uitgerekend dat dit de Nederlandse staat een besparing van maar liefst drie miljard op jaarbasis oplevert, en dat is op zijn minst toch “interessant om uit te zoeken”.

Gelukkig voor velen valt de lente in 2015 vroeg. De strenge winter heeft iedereen op de proef gesteld, maar rond half mei is het al 25 graden. “Koninginnedag in mei duidelijk ideaal”, kopt de Telegraaf.

En dan maken we ons op voor het Eurovisie Songfestival. Na een tweetal succesvolle jaren gaat alle hoop uit naar Trijntje Oosterhuis, met een lied van Anouk. Wat zou het leuk zijn als Nederland nou eens wint, stel je voor: in 2016 het festival

in Dronten – nee, groot denken: in Volendam, wat een vergezichten! Als Trijntje opkomt, zien we al aan haar gezicht dat er iets mis is. Er ging al een gerucht in de pers, maar het schijnt echt dat Anouk het lied heeft verrijkt met een vloekwoord dat ritmisch precies op z'n plek valt. De censor hanteert de gebruikelijke piep, maar doordat het slim gekozen is, ondersteunt dit het nummer perfect. Welaan, u begrijpt: het nummer wordt een hit, Nederland wint het songfestival en veertig jaar na Teach-In valt ons land weer echt in de prijzen. Dj's met zwiepende armgebaren spelen dit lied wereldwijd op dance events, en Nederland staat weer goed op de kaart. Volendam maakt zich op voor de organisatie in 2016.

In onderwijsland waait er ondertussen een nieuwe wind. Na tientallen jaren van proberen om universiteiten met elkaar te fuseren is de nieuwste trend niet de horizontale fusie maar de verticale! Inspiratie opgedaan bij grote Nederlandse multinationals heeft geleerd dat het goed is om de “hele verticale bedrijfskolom te beheersen”. De UvA ziet het licht als eerste en lijft alle middelbare scholen binnen de grachtengordel in, en zelfs wordt er een bod gedaan op enkele basisscholen. “Studeren, daar kun je niet vroeg genoeg mee beginnen” is het motto, en zo kunnen Amsterdamse kindertjes als op hun zesde beginnen aan een studie bij de UvA. Iedereen lijkt blij met dit initiatief. Het lerarentekort op basisscholen wordt opgeheven doordat jonge promovendi in de groepen 3 en 4 de tafels van 1 tot en met 10 met de kinderen doornemen, en ook zijn zij bereid om allerlei hand-en-spandiensten uit te voeren. Een hele reeks van managementlagen wordt weggesneden, materiaal kan doelmatig worden ingekocht en medewerkers en hun kinderen zitten bij dezelfde werkgever, wat allerhande schaalvoordelen in zorg en toezicht geeft. De als altijd voortreffelijk werkende ICT-systemen en beveiligingscamera's zorgen voor een zeer soepel functionerend geheel.

En zo kunnen Amsterdamse kindertjes als op hun zesde beginnen aan een studie bij de UvA

Intussen heeft Camiel Eurlings een nieuwe uitdaging. Nu KLM een “maatje te groot bleek” (zo geeft hij toe bij ‘Tan in de avond’) heeft hij besloten om zelf een vliegmaatschappij te beginnen. Vanaf Maastricht Aachen Airport wordt er dagelijks heen en weer gevlogen naar Boedapest. Ondertussen, in een wens naar meer ‘valorisatie’, kondigt Nyenrode Business Universiteit aan naar de beurs te gaan – maar het echte nieuws in onderwijsland is toch de verdere doorvoering van de kleinschaligheid in het onderwijs. Tentamens bij de Universiteit van Tilburg kunnen voortaan bij de professor thuis worden afgelegd. Een belangrijke reden is het nieuwe financieringsmodel dat volledig afstapt van onderzoek en alleen nog maar onderwijs van belang acht. “Leuk voor je dat je tweemaal per jaar in de Journal of Finance staat, maar gaan jouw studenten daar ook beter les door krijgen?”, dat zijn de gevleugelde woorden van de nieuwe decaan – en dat is voorpaginanieuws. Waren jaren van veelschrijverij of het najagen

van onleesbare publicaties in *Econometrica* het enige dat telde, in 2015 staat ineens de student weer centraal. Dat, gekoppeld aan de wens van kleinschaligheid, maakt dat studenten massaal naar de huizen van de professoren trekken om daar persoonlijk onderwijs en de bijbehorende tentamens te ondergaan. Sommige professoren hebben bij de deur een fooienpot, andere vragen openlijk om een “bijdrage aan onze nieuwe keuken”. Het is een groot succes, dat wel. Studenten slagen massaal voor tentamens, rendementcijfers knallen naar de honderd procent, professoren weten hun inkomen aardig aan te vullen – en iedereen blij.

Weet je, Eva, ik stop ermee

Maar dan, zo rond het eind van juni 2015, gebeurt het ongelofelijke. In een laatste poging een goed tijdstip voor haar programma te vinden, brengt Eva Jinek tussen 12 en 1 's nachts het programma 'Kaarsjes uitblazen met Jinek'. En nu is ze erin geslaagd niemand minder dan MP Mark Rutte te strikken voor een interview. Het Kamerreces is al begonnen, maar Rutte is nog achtergebleven – en niet zonder reden, zoals gauw zal blijken. Terwijl Eva een glaasje witte wijn inschenkt en Mark zijn das losknoopt, vraagt ze de MP: “Wat zijn uw plannen voor na de zomer?” Rutte knippert met zijn ogen in het felle licht, rukt links en rechts aan zijn das (een goedkope KLM-das, ooit van Camiel gekregen), rukt nog eens, en zegt: “Weet je, Eva, ik stop ermee.” De slimme Jinek denkt nog even dat het over KLM gaat – maar nee, Rutte vervolgt: “Ik stop met deze baan, ik ben het helemaal zat.” Opgeschrikt door bliepjes op de smartphones (nieuwe app: wanneer nieuws belangrijk wordt geacht gaat er een belletje) wordt half Nederland wakker, schakelt de tv in – en ogenblikkelijk kijken zo'n 6,5 miljoen mensen naar de stamelende woorden van Mark Rutte: “Ik ben er klaar mee, ik heb het gehad, ik ga weer geschiedenis studeren, ik ga een proefschrift schrijven, ik ga professor worden – net als alle andere ministers-presidenten.” Eva Jinek is te verbouwereerd, maar heel Nederland heeft al lang via Twitter en andere bijna uitgestorven sociale media gereageerd: “Rutte stapt op!”

Nou ja, dat betekent dus nieuwe verkiezingen, en wel half oktober 2015.

De prachtige zomer van 2015 gaat aan iedereen voorbij. Iedereen heeft immers ergens in het buitenland geboekt, en de Duitsers genieten volop van de watermotor van Kijkduin. Na de zomer maakt Nederland zich op voor de verkiezingen op woensdag 14 oktober. Binnen de PvdA zijn er nog wat schermutselingen, want Spekman heeft gezegd: “Nivelleren betekent ook dat voorkeurstemmen gelijk worden verdeeld.” En zo zijn daar dan de verkiezingen. De verschillende partijen hebben flink in marketing en communicatie geïnvesteerd. Achteraf blijkt dan dat ze, zonder het te weten, allemaal hetzelfde bureau in de arm hebben genomen. Dit bureau, Licht op Kiezers, heeft zich op geheel originele en eigentijdse wijze laten inspireren door de eerdere uitspraken van Wilders over “minder en meer”. Zo is de verkiezingslogan van de SP “Minder meer”, die van de PvdA “Samen evenveel”, die van de VVD “Minder minderen”, die van het CDA “Meer minder”,

terwijl GroenLinks het heeft over “Minder meerderen”, de Partij van de Dieren rept over “Meer merels”, de PVV natuurlijk zegt “Waarom jij meer dan ik?” En de ChristenUnie heeft als slogan “Vandaag minder, morgen meer”, terwijl de SGP stelt “Het kan niet nóg meer zijn”.

Nou ja, het duizelt de kiezer – begrijpelijk. Daar komt nog bij dat de politieke partijen in hun spots allemaal partijleiders laten zien met hun kinderen, familieleden en buurtgenoten. Wilders loopt langs het strand met zijn Hongaarse vrouw, wijst naar een villa in de verte en zegt: “Waarom hij meer dan ik?”, met daarna stemmige cellomuziek. De Partij van de Dieren staat bij de ingang van een bos, en stelt met een weids gebaar: “En zo moet er meer zijn”. Gaandeweg de campagnes verhardt de toon en roept men “tot hier en niet verder”, “terug naar toen”, en “mijn eigen kind zou dit nooit doen”, en dan is het moment daar: de verkiezingen!

De hele avond zit Nederland aan de televisie gekluisterd, en wat geen enkele peiler had voorzien: het CDA wint met een ruime meerderheid. Ongelofelijk, hier moeten we een paar dagen van bijkomen... En zo gaat Nederland de winter in met de verlichte gedachte dat er eindelijk werk van gemaakt gaat worden.

Met de winter in aantocht zijn er nog wel een aantal zaken die Nederland bezig gaan houden. Er is een nieuw financieel product, aangeboden door een nieuwe bank, GNI, met als lokkertje de Schuldenschrapper. GNI neemt uw schulden over, maar daarvoor in ruil moet u wel uw kamers verhuren aan toeristen en uw auto aan congresbezoekers. Sommigen spreken er schande van, maar het is een groot succes.

De economische groei is simpelweg 0. Afgerond dan, zegt het CBS, dus ergens tussen de min 0,5 en plus 0,5. “Maar wat doet dat ertoe, houd het maar op 0”, zo zegt de woordvoerder.

Nu de economie wat minder in de belangstelling staat, trekt een slimme producer in Hilversum op een andere manier de aandacht, en zo is er dan een nieuw televisieformat dat heet: Daar zit je naast! Een rijtje economen wordt gevraagd een ontwikkeling in te schatten die er al geweest is. De eerste deelnemers zijn allemaal bekende economen, en de winnaar dus ook – maar het blijkt erg leuk om economen onderuit te zien gaan terwijl ze blijven glimlachen. Ideale deelnemers, de een nog onhandiger dan de ander. Het publiek scandeert de programmaam, en dan vliegt een stoel met econoom en al de lucht in, en valt na een achterwaartse salto in het water.

Maar goed, allemaal gezonde afleiding, terwijl Nederland wacht op een nieuw kabinet. Het is Sybrand Buma die aan zet is. Terwijl winterse neerslag Nederland bedekt, files elke dag honderden kilometers lang zijn, Sinterklaas al lang en breed chagrijnig met zijn kaaspieten in Spanje zit en een H5N8-virus Brabant in zijn greep houdt, pakt Buma de telefoon. Hij kijkt naar zijn vrouw, die de nieuwe Honig bibimbap-variantie in de oven duwt, hij kijkt naar de open haard die alweer lijkt te doven, en naar de hond die buiten tevergeefs een bot probeert op te graven – en terwijl buiten de eerste vuurpijlen de lucht in gaan, belt hij een bekend nummer, en twee tellen later hoort hij “Hallo, met Jan Peter, met wie spreek ik?”

SINDE 1916